

Наставно-научном већу
Факултета безбедности

09.03.2009

132/11

РЕЦЕНЗИЈА РУКОПИСА „СИСТЕМИ БЕЗБЕДНОСТИ“
аутора проф. др Зорана Кековића

Понуђени рукопис „Системи безбедности“ резултат је самосталног рада аутора на прикупљању и систематизовању знања из области наука о безбедности. Израда уџбеничке литературе за наставни предмет на високошколским студијама безбедности „Системи безбедности“ захтева мултидисциплинарни увид у разнородну грађу која третира сложена питања безбедности. Теорија безбедности би остала на нивоу апстрактног визионарства уколико би представљала сама себи циљ. Управо, инструмент њеног остваривања, па и практичне верификације представља систем безбедности. Веома је тешко рећи да ли и у којој мери систем безбедности пресликава теорију, али у сваком случају системи безбедности су вештина могућег и тачка у којој и теорија и пракса самеравају своје могућности: теорија да се објективизује и добије свој видљиви облик, пракса да се у тежњи ка научној истини зароби у неки теоријски облик.

Разуме се да су системи безбедности као организационе и системске творевине „жив“ организам. То је аутору отежало задатак да се у плурализму теоријских схватања опередели за моделе који пројектују системе безбедности као „структуре у покрету“. Очигледно, није довољно да се систем безбедности као отворен и динамички систем посматра као процес без истинског сагледавања сложености система. Потребно је објаснити да сложени системи, по природи стохастични, захтевају да се њима управља, а то у основи значи могућност предвиђања појава и догађаја. Без ове могућности, наука о безбедности не би имала своју сврху, а вештина и пракса безбедности, материјализовани у институцијама и функцијама система, изгубили би сваку целисходност. Циљеви система престали би бити делатни узроци, а остварени резултати (емпирија) не би се могли поредити са очекиваним резултатима (усвојени теоријски и политички концепти безбедности) као мером остварења циља.

Аутор је успео у намери да теоријске ставове о безбедности постулиране у оквиру разних дисциплина (пре свега, међународних односа, унутрашње политике и криминологије) повеже са практичним примерима, показујући како се однос теорије и праксе безбедности операционализује кроз систем безбедности. Систем, у једном од многих значења означава подизање сложене и противуречне праксе на ниво основних начела. Тако ће студенти, као најважнији корисници овог штива, у појму система безбедности препознати, истовремено, теорију, кроз подизање емпирије на ниво основних концепата.

Рукопис *Системи безбедности* прилагођен је Програму истоименог предмета на смеру *безбедносних наука* Факултета безбедности. Подељен је на три одељка која одражавају суштину истраживања система безбедности.

У првом делу је садржан теоријско-методолошки и нормативни оквир система безбедности. Теорија организације, теорија система и системско мишљење обликују стратешко мишљење доносиоца одлука и стратешки приступ доношењу

одлука. Пошто се безбедност све више сматра политичким дискурсом и због утицаја који спољнополитичка реалност има на обликовање политике безбедности уопште, постаје очигледно зашто се и у академском смислу тежи да се предмет безбедносних наука премести из класичног безбедносног дискурса у истраживачки оквир студија међународних односа.

Поглавље *Структура система безбедности садржи* свеобухватна знања о различитим приступима националној безбедности, уз разумевање нарастајуће теоријске и научне дебате о безбедносним појавама. Циљ овог поглавља је идентификовање и разумевање битних премиса које условљавају обликовање безбедносне политике и њено спровођење путем система безбедности. Специфични циљеви огледају се у разумевању и тумачењу структурних елемената система безбедности, њихових међусобних веза и импликација на безбедносну праксу, са тежиштем на систем безбедности Републике Србије.

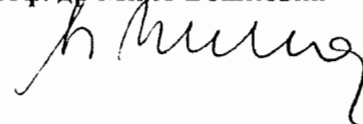
Трећи део садржи референтне тачке за анализу система националне безбедности Србије у контексту других система (националних, наднационалних, тоталитарних, аутократских и демократских). Стицањем знања и способности за анализу разних политичких и доктринарних перспектива система безбедности, студенти ће моћи да процењују предности и ограничења сваког појединачног приступа у односу на безбедносне творевине и процесе који карактеришу савремене међународне односе и односе унутар држава. Тиме стичу неопходна знања и вештине за креирање безбедносне праксе путем политике и стратегије безбедности, чији је систем безбедности инструмент.

Верујемо да ће у следећим издањима овог уџбеника, као фундаменталне претпоставке система безбедности, бити изложени основни појмови угрожавања и безбедности и категорије са њима повезане у савременом контексту истраживања безбедности. То би подразумевало и указивање на различите приступе, значај и ограничења савременог теоријског изучавања безбедности, односно система безбедности као њихове структурне и функционалне садржине.

У целости, сматрамо да понуђени текст испуњава захтеве израде уџбеничког штива из области на коју се односи и препоручујемо га Наставно-научном већу Факултета безбедности за објављивање.

Рецензенти:

Проф. др Мило Бошковић

69.03.2009

132 / 2

Рецензија рукописа
СИСТЕМИ БЕЗБЕДНОСТИ
Аутора проф. др Зорана Кековића

Рукопис за уџбеник *Системи безбедности* настао је на основу вишегодишњих искуствених, практичних и теоријских спознаја у истраживању безбедносних појава и њихових институционалних творевина. Аутор је био инспирисан бројним изазовима безбедности људи, друштвених група, држава и надржавних творевина и, с друге стране, механизмима обликовања и развоја успешних безбедносних структура на свим нивоима успостављања жељених политичко-правних, безбедносних и других односа у друштву.

Већина објашњења сложености система безбедности није имала потребну научну основу, тако да су се конкретни политичко-безбедносни процеси много брже одвијали него што је теорија о безбедности могла на научној основи да прати те динамичне промене.

Након раздруживања Србије и Црне Горе, Република Србија се налази у процесу заокруживања свог државно-правног идентитета. То укључује и постизање консензуса свих релевантних политичких чинилаца, научне и стручне јавности око кључних питања безбедности у процесу формирања и развоја безбедносних институција РС. Разуме се да оне настају и развијају се једино у оквиру система безбедности и његових обележја која омогућавају складно, ефикасно и несметано функционисање безбедносних институција. Систем безбедности Републике Србије, као и његови делови, налази се у процесу реформи, а услед непостојања јединствене стратегије националне безбедности, циљеви и динамика реформи су веома неуједначени. У таквом институционалном амбијенту и недостатку домаће литературе из ове области, од уџбеника *Системи безбедности* се очекује да се поједини делови система безбедности, тј. његови подсистеми, прикажу више у процесу формирања и њиховог преобликовања, а мање као творевине.

Иако се није конституисала као научна свест и систем научних знања, не може се спорити да је здраворазумска свест о безбедности узела широк замах, насумично утирући пут многим покушајима да се она институционализује у јавној, приватној и цивилној сфери друштва. У недостатку ваљаног инструментарија за теоријско и практично

одређење безбедносних категорија, разуме се да су многи од ових покушаја лишени сазнајних критеријума. То утиче да безбедност, као наука у настајању, веома тешко диференцира свој предмет од других наука (и не само друштвених), а у погледу метода своја сазнања темељи на социолошком методу и детерминизму који појаве посматра у њиховој вишеструкој условљености и комплексности.

Актуелност уџбеничког штива је ван сваке сумње. Избор текстова одражава системско-структурални приступ и директан је допринос теоријском и стручном тумачењу безбедносних појава које улазе у обим и садржај појма системи безбедности. У њему се системи безбедности разматрају као самосталне творевине или делови (подсистеми) који припадају вишем систему.

Уџбеник *Системи безбедности* намењен је првенствено студентима академски и струковних студија Факултета безбедности у Београду. Методолошки је структуриран у складу са програмом Факултета безбедности у Београду за предмет *Системи безбедности*, у оквиру научне области *науке безбедности*. Поред тога, он може послужити и студентима мастер и специјалистичких студија, као и свима онима који се на научној и стручној основи баве проблематиком безбедности.

Уџбеник ће послужити носиоцима безбедносних и заштитних функција за пуно разумевање најважнијих питања безбедности са системског аспекта. Тиме се отвара могућност да се научним и интердисциплинарним приступом дође до целовите систематизације, анализе и објашњења релевантних безбедносних појава, на темељу чега се обликују системи безбедности. Њихова операционализација се одвија и усмерава путем легитимних подсистема у држави, са јасно одређеним функцијама унутрашње и спољашње безбедности друштва.

Начин обраде питања и темељних одредби система безбедности није једини, али је израз опредељења аутора за синтетичким приступом и потребом да сви њени корисници, стекну представу о целини безбедносног организовања и функционисања у сложеној безбедносној стварности.

Имајући у виду изречене констатације, препоручујем рукопис *Системи безбедности* аутора др Зорана Кековића за објављивање.

Проф. др Радомир Милашиновић